

ОДГОВОРНОСТ ПРЕМА СЕБИ И ДРУГИМА

Горан Аранђеловић
Дом ученика средњих школа Књажевац

Циљеви и методе

Васпитна област: животне вештине

Циљ: оспособљавање ученика за активан и одговоран однос према сопственом и туђем животу и развијање одговорности према себи и према другима

Циљна група: ученици дома

Методе: методе усменог излагања (разговор, излагање, објашњење, образлагање), методе вежбања и практичних радова.

О одговорности

Појам одговорност је изведен од глагола одговарати и он подразумева да особа која је одговорна јесте у стању да одговори (разуме, објасни, појасни) на питања која се односе на неко њено понашање, реакцију, стање. Одговорност је, према томе, карактерна особина, али и однос који чине три елемента: лице које за неко дело/дужност/обавезу одговара другом лицу, при чему лице може бити како појединац, тако и група људи.

Да би се боље разумела одговорност треба знати да је појам одговорности изведен из једног надређеног појма, а то је појам дужности. Када неко преузме неку дужност, постаје одговоран за то како је врши. Уколико неко добро обавља своју дужност тада за то постаје заслужан, а ако то не ради добро-тада постаје крив. Тако се успоставља логички след: дужност-вршење дужности-одговорност-кривица или заслуга. Није лоше појму дужности овде придружити и појам обавезе, и рећи да њихово испуњавање/неиспуњавање једнако утиче на стварање осећаја одговорности.

Уобичајено је да се појам одговорност користи двојачко: да означи унутрашње стање, када се неко осећа одговорним за нешто, као и да означи врсту друштвеног односа када неко некога држи одговорним за нешто.

Појам одговорност има: когнитивни карактер (ученик поседује одређена сазнања о дужностима, обавезама, одговорности), емоционални карактер (ученик има став о својим дужностима, обавезама, осећа се одговорним, препознаје разне степене одговорности) и вољни карактер (ученик жели да испуњава своје обавезе и дужност, да преузме одговорност).

Одговорност је двосмерно оријентисана, тј. усмерена према самој себи и/или према другима.

Одговорност према себи

Ова врста одговорности произилази из потребе ученика за боравком у дому, а то је стицање образовања ван места боравка родитеља, стога је ученик одговоран према:

- учењу и школским обавезама (редовно одлази у школу, поседује и носи потребан прибор, има формиране радне навике, посвећен је изради школских и домаћих задатака, тражи помоћ у учењу, учествује у наставним и ваннаставним активностима...)
- формирању и неговању здравих стилова живота (води рачуна о личној хигијени, редовно и здраво се храни, има уредан дневни и ноћни ритам, не конзумира алкохол, дуван, дроге...)

Одговорност према другима

Ова врста одговорности произилази из нужде ученика за боравком у дому, а то је боравак у условима колективног смештаја, исхране и васпитања, па је ученик одговоран према:

- материјално-техничким капацитетима
- кућном реду
- запосленима у установи
- другим ученицима

Ризици - могућа решења - закључак

Колектив какав је дом ученика није идеално креирана средина која окупља децу истих или макар сличних потреба, интересовања, навика, склоности, вештина, профила породичних услова, материјалних могућности и сл. Једина заједничка карактеристика им је узраст, тј. старосна доб од 15-19 година. Ради се дакле, о адолесцентима који се налазе у најтурбулентнијем периоду свог одрастања, наглих физичких, психичких и емотивних промена. Све то чини да једна идеална слика о животу и раду у установи попут дома ученика средњих школа постане стални изазов како за саме ученике, тако и за васпитаче и стручне сараднике, али и остале запослене у установи.

Боравак ученика у дому подразумева јасно дефинисана права, дужности, обавезе и одговорности које из њих произилазе. Прва претња, лежи у игнорисању, недовољном познавању или непознавању такве врсте одговорности. У таквој ситуацији реч је о одсуству когнитивног карактера одговорности. Има ученика који, међутим, имају сазнања о проистеклим одговорностима, али свесно одбијају да их прихвате, па се ту ради о одсуству воље или оних који не налазе и не осећају да је важно имати одговорност било какве врсте, што указује на одсуство емоционалног карактера одговорности.

Посебан ризик представља одсуство сазнања да заједнички живот и међусобни контакти у групи подразумева постојање свести о одговорности према другим лицима, посебно када се има у виду све већа усмереност појединца на самога себе и примарно и искључиво задовољење својих личних потреба и интересовања, уз потпуно одсуство емпатије.

Решења која могу успешно допринети стварању и повећању степена одговорности код ученика према себи, а посебно према другима су у појачаном раду васпитне службе кроз садржајно организовање слободних активности и путем подстицања вршњачке едукације.

Одговорност је изузетно вредна особина и квалитет човека и најважнији критеријум зрелости једне личности. Ако је улога дома ученика да као васпитно-образовна установа утиче на формирање успешних и квалитетних младих људи, онда је рад на формирању, подизању свести и јачању одговорности појединца према самом себи и према другима један од кључних задатака.

